

105

U S T A W A

z dnia 28 kwietnia 1946 r.

o przeprowadzeniu głosowania ludowego.

Celem przeprowadzenia głosowania ludowego, zarządzanego ustawą z dnia 27 kwietnia 1946 r. o głosowaniu ludowym (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 104), stanowi się, co następuje:

Prawo głosowania.

Art. 1. Prawo głosowania ma każdy obywatel polski bez różnicy płci, który w dniu głosowania ukończy 21 lat, jeżeli nie jest:

- a) pozbawiony zdolności do działań prawnych lub w niej ograniczony,
- b) skazany po dniu 22 lipca 1944 r. prawomocnym orzeczeniem sądowym na utratę praw publicznych,
- c) pozbawiony wolności przez sąd lub inny organ orzekający.

Okręgi i obwody.

Art. 2. Okręg głosowania obejmuje obszar województwa. Obszary miast Warszawy i Łodzi tworzą osobne okręgi.

Art. 3. 1. Każdy powiat (miasto wydzielone), wchodzący w skład okręgu głosowania, dzieli się na obwody głosowania, liczące powyżej 3.000 mieszkańców.

2. Podziału powiatów na obwody głosowania dokonają prezydja powiatowych rad narodowych, zaś w miastach wydzielonych — prezydja rad narodowych tych miast.

3. Podziału obszaru miast Warszawy i Łodzi na obwody głosowania dokonają prezydja rad narodowych tych miast.

4. W powiatach, w których nie działają powiatowe rady narodowe, podziału na obwody głosowania dokonają powiatowe władze administracji ogólnej.

Spisy uprawnionych do głosowania.

Art. 4. 1. Spisy osób uprawnionych do głosowania oddzielnie dla każdego obwodu gło-

sowania sporządzą w trzech egzemplarzach zarządy miejskie bądź gminne w ciągu 20 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Każdy uprawniony do głosowania będzie wciągnięty do spisu (ust. 1) w obwodzie, w którym zamieszkiwał w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Obywatele, którzy powrócili z zagranicy (repatrianci) lub zmienili miejsce zamieszkania po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, będą wciągnięci na swoje żądanie do dodatkowego spisu osób uprawnionych do głosowania w obwodzie, w którym zamieszkali nie później, niż 40-go dnia po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Generalny Komisarz i komisje.

Art. 5. Generalnego Komisarza Głosowania Ludowego i jego zastępcę powołuje Prezydium Krajowej Rady Narodowej nie później, niż następnego dnia po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 6. 1. W każdym okręgu głosowania tworzy się okręgową komisję głosowania ludowego.

2. Okręgową komisja składa się:

- a) z przewodniczącego, powołanego przez Generalnego Komisarza Głosowania Ludowego spośród kandydatów, zgłoszonych przez wojewódzką radę narodową, a w miastach Warszawie i Łodzi — przez rady narodowe tych miast,
- b) z czterech członków, w tym: trzech powołanych przez wojewódzkie rady narodowe, a w miastach Warszawie i Łodzi — przez rady narodowe tych miast, oraz jednego delegowanego przez wojewodę (w miastach Warszawie i Łodzi — przez prezydenta miasta).

3. Przewodniczący i członkowie komisji okręgowych będą powołani nie później, niż w 10 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 7. 1. W każdym obwodzie tworzy się obwodową komisję głosowania ludowego.

2. Obwodowa komisja składa się:

- a) z przewodniczącego, powołanego przez przewodniczącego okręgowej komisji,
- b) z czterech członków, w tym: trzech powołanych przez powiatowe (miejskie) rady narodowe oraz jednego, delegowanego przez powiatową władzę administracji ogólnej.

3. Przewodniczący obwodowej komisji będzie powołany nie później, niż w 17 dni, członkowie obwodowej komisji — nie później, niż w 20 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

4. W razie niepowołania w terminie członków obwodowej komisji przewodniczący tej komisji uzupełnia skład członkami przez siebie powołanymi.

Art. 8. Przewodniczącym lub członkiem komisji głosowania ludowego może być tylko osoba uprawniona do głosowania.

Art. 9. Jednocześnie z powołaniem przewodniczących i członków komisji głosowania ludowego zostaną powołani w tym samym trybie i w tej samej ilości — ich zastępcy.

Art. 10. 1. Do ważności uchwał komisji niezbędna jest obecność przewodniczącego lub jego zastępcy oraz co najmniej 2 członków.

2. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, przewodniczący głosuje na równi z innymi członkami, w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Art. 11. 1. Jeden z członków komisji prowadzi protokół obrad.

2. Protokoły podpisują przewodniczący oraz członkowie komisji, obecni na posiedzeniu.

Art. 12. 1. Nadzór nad czynnościami okręgowych komisji i ich przewodniczących sprawuje Generalny Komisarz, a nad czynnościami obwodowych komisji — przewodniczący okręgowej komisji.

2. Nadzór uprawnia do żądania wyjaśnień, uchylecia sprzecznych z prawem uchwał komisji lub postanowień przewodniczącego oraz do usuwania lub żądania usunięcia dostrzeżonych uchybień.

3. Zarządzenia nadzorcze nie ulegają zażaleniu.

Ustalanie spisu uprawnionych do głosowania.

Art. 13. 1. Spisy uprawnionych do głosowania będą nie później, niż 21-go dnia po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy przesłane przewodniczącym obwodowych komisji w dwóch

egzemplarzach oraz przewodniczącemu okręgowej komisji w jednym egzemplarzu.

2. Dodatkowe spisy (art. 4 ust. 3) będą przesłane w tym samym trybie nie później, niż 42-go dnia po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 14. 1. Spisy uprawnionych do głosowania będą wyłożone w biurze obwodowej komisji codziennie przez 5 godzin, począwszy od dnia 23-go do dnia 30-go od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. W czasie wyłożenia spisów każdy uprawniony do głosowania może je przeglądać, robić z nich wyciągi oraz wnosić reklamacje.

Art. 15. 1. Reklamacje mogą być wnoszone:

- a) z powodu pominięcia w spisie uprawnionego do głosowania,
- b) z powodu wciągnięcia do spisu osoby nieuprawnionej do głosowania.

2. Reklamacje wnosi się na piśmie lub ustnie do protokołu ze wskazaniem dowodów.

3. Obwodowa komisja załatwia reklamacje niezwłocznie, w razie potrzeby może komisja żądać przedłożenia bądź uzupełnienia dowodów.

Art. 16. 1. Obwodowa komisja po załatwieniu reklamacji z powodu pominięcia w spisie uprawnionego do głosowania:

- a) bądź uzupełnia spis uprawnionych do głosowania,
- b) bądź zawiadomi osobę pominiętą w spisie, że reklamacja nie została uwzględniona.

2. Od uchwały obwodowej komisji nie uwzględniającej reklamacji służy osobie pominiętej w spisie w ciągu dwóch dni od doręczenia zawiadomienia zażalenie do przewodniczącego okręgowej komisji, który rozstrzyga ostatecznie.

Art. 17. 1. Obwodowa komisja po załatwieniu reklamacji z powodu wciągnięcia do spisu osoby nieuprawnionej do głosowania:

- a) bądź zwróci reklamację jako nie uwzględnioną,
- b) bądź zawiadomi osobę, której reklamacja dotyczy, że będzie skreślona ze spisu uprawnionych do głosowania.

2. Osoba, której dotyczy reklamacja, ma prawo w ciągu dwóch dni od doręczenia zawiadomienia wnieść sprzeciw do obwodowej komisji.

3. Obwodowa komisja po zapoznaniu się z treścią sprzeciwu:

- a) bądź uchyli swą poprzednią uchwałę,
- b) bądź prześle sprzeciw jako nie uwzględniony przewodniczącemu okręgowej komisji, który rozstrzyga ostatecznie.

Art. 18. 1. Przewodniczący obwodowej komisji w 35 dni po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy przesyła zażalenia i nie uwzględnione sprzeciwy przewodniczącemu okręgowej komisji.

2. Zażalenia i sprzeciwy, wniesione po tym terminie, będą zwracane jako spóźnione.

Art. 19. Przewodniczący okręgowej komisji rozpozna do 40-go dnia po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy otrzymane zażalenia i sprzeciwy, nakazując obwodowym komisjom wprowadzenie potrzebnych zmian do spisu uprawnień do głosowania.

Art. 20. 1. Obwodowa komisja nie później niż 42-go dnia po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy wprowadzi do spisu uprawnionych do głosowania zmiany, jeśli były one zarządzane przez przewodniczącego okręgowej komisji. Po wprowadzeniu tych zmian albo po stwierdzeniu braku zarządzeń w tej mierze spis uprawnionych do głosowania uważa się za ustalony ostatecznie i odtąd żadnych zmian czynić w nim nie wolno, chyba że zajdą warunki przewidziane w art. 26 ust. 3.

2. Ostatecznie ustalony spis uprawnionych do głosowania oraz spis dodatkowy (art. 4 ust. 3) mają być w przededniu głosowania wyłożone do publicznego przeglądu przez 5 godzin w biurze obwodowej komisji.

Publiczne ogłoszenie.

Art. 21. Prezydium powiatowych (miejskich) rad narodowych nie później, niż 21-go dnia po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, ogłasza we wszystkich gminach (obwodach miejskich) za pomocą plakatów o podziale powiatu (miasta) na obwody głosowania ze wskazaniem biura i godzin urzędowania obwodowej komisji i lokalów głosowania, tudzież terminu i miejsca wyłożenia spisów uprawnionych do głosowania i wnoszenia reklamacji, zażeń i sprzeciwów.

G ł o s o w a n i e.

Art. 22. 1. Głosowanie jest tajne.

2. Głosowanie w obwodach przeprowadzą obwodowe komisje głosowania ludowego.

3. Głosowanie trwa od godz. 9-tej do 21-ej bez przerwy, może być jednak zamknięte wcześniej, jeżeli wszyscy uprawnieni do głosowania w danym obwodzie oddali swe głosy.

4. Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do ustalenia jego wyniku w lokalu głosowania będą obecni bez przerwy przewodniczący lub jego zastępca i co najmniej dwaj członkowie komisji.

Art. 23. W dniu głosowania nie wolno:

a) wygłaszać przemowień, rozdawać ulotek, ani też w inny sposób agitować zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz lokalu głosowania w promieniu 100 metrów od tego lokalu,

b) wchodzić do lokalu głosowania osobom nie biorącym udziału w głosowaniu.

Art. 24. 1. Przewodniczący obwodowej komisji czuwa nad zapewnieniem porządku w czasie głosowania, a także nad zabezpieczeniem tajności głosowania.

2. Przewodniczący obwodowej komisji może:

a) usunąć z lokalu głosowania każdego wykraczającego przeciwko przepisom porządkowym, zawartym w artykule poprzedzającym, wszakże nie pozbawiając go w miarę możliwości prawa oddania głosu,

b) wydawać zarządzenia, zmierzające do zapewnienia głosującym dostępu do lokalu i do urny.

3. W celu zapewnienia wykonania zarządzeń przewodniczącego, zmierzających do zapewnienia spokoju i porządku głosowania, władze bezpieczeństwa publicznego oddadzą do jego rozporządzenia straż w odpowiedniej sile.

Art. 25. Przed rozpoczęciem głosowania komisja zbada, czy urna jest pusta, po czym urnę zamknie i zapieczętuje. Od tej chwili aż do ukończenia głosowania urny otwierać nie wolno.

Art. 26. 1. Każdy uprawniony głosuje osobiście i może oddać głos tylko w jednym obwodzie.

2. Ułomni mogą posługiwać się przy głosowaniu pomocą osoby zaufanej.

3. Przewodniczący i członkowie obwodowej komisji, tudzież osoby pełniące straż przy komisjach, jeśli wciągnięci są do spisu głosujących w innym obwodzie, mogą oddać głos w obwodzie, w którym w dniu głosowania urzędują; w tym celu obwodowa komisja wciągnie ich do spisu dodatkowego.

Art. 27. 1. Przewodniczący i członkowie obwodowej komisji mogą zażądać od głosującego przed oddaniem przez niego głosu ustalenia jego tożsamości.

2. Głosujący, nie posiadający dokumentów, uznanych przez komisję za wystarczające, może się powołać na świadectwo dwóch wiarogodnych osób znanych komisji.

3. Decyzja komisji w sprawie tożsamości osoby jest ostateczna.

Art. 28. 1. Głosowanie odbywa się w następujący sposób: głosujący wymienia wobec komisji swe imię, nazwisko i adres; gdy zostanie stwierdzone, że jest wciągnięty do spisu, otrzymuje on urzędową kopertę i kartę do głosowania; po oznaczeniu za osłoną na karcie swych odpowiedzi głosujący wkłada kartę do koperty i doręcza przewodniczącemu komisji, który w jego obecności wrzuca kopertę do urny.

2. Odpowiedzi na pytania udziela się przez wpisanie do karty wyrazu „tak” lub wyrazu „nie” przy każdym pytaniu. Wyraz „tak” może być zastąpiony krzyżykami, wyraz „nie” może być zastąpiony kreską.

3. W lokalu głosowania mają być urządzone osłony, zabezpieczające tajność głosowania.

Art. 29. 1. Urzędowych kart do głosowania i kopert dostarczy obwodowym komisjom przewodniczący okręgowej komisji.

2. Karty do głosowania będą sporządzone z białego papieru i opatrzone pieczęcią okręgowej komisji.

3. Karta ma zawierać odbite sposobem mechanicznym: pytania podlegające głosowaniu, wolne miejsce na odpowiedź oraz pouczenie dla głosującego o sposobie wypełnienia karty.

4. Wzór karty do głosowania zawiera załącznik do niniejszej ustawy.

Art. 30. 1. Koperty urzędowe będą sporządzone z papieru nieprzezroczystego i opatrzone pieczęcią okręgowej komisji.

2. Koperty w każdym obwodzie będą jednakowego koloru i formatu. Prócz pieczęci koperty nie mogą być oznaczone żadnym znakiem odróżniającym.

Art. 31. 1. Głosowania przerywać nie wolno.

2. O godzinie 21-ej przewodniczący zarządzi zamknięcie lokalu głosowania. Odtąd głosować mogą ci tylko, którzy przybyli do lokalu przed godziną 21.

3. Gdyby wskutek wydarzeń siły wyższej nie można było odbyć lub ukończyć głosowania w dniu oznaczonym albo ukończyć głosowania do godziny 21, komisja może zarządzić odroczenie głosowania do dnia następnego lub też przedłużyć godzinę głosowania poza godzinę 21. Zarządzenie takie winno być natychmiast podane do publicznej wiadomości w sposób używany w danej miejscowości.

4. W razie przerwania głosowania komisja opieczętuje akta głosowania i urnę i odda do przechowania przewodniczącemu. Po ponownym podjęciu głosowania komisja stwierdzi protokółarnie, czy pieczęcie były nie naruszone.

Ustalenie wyniku głosowania w obwodzie.

Art. 32. 1. Obwodowa komisja niezwłocznie po zamknięciu głosowania przystąpi do ustalenia jego wyniku.

2. Ustalenie wyniku głosowania w obwodzie rozpoczyna się od obliczenia i zaprotokółowania ilości kopert złożonych w urnie i ustalenia liczby głosujących na podstawie notatek w ich spisie; gdyby ilość kopert w urnie różniła się od ilości głosujących, komisja poda w protokóle przypuszczalną przyczynę tej niezgodności.

3. Po ukończeniu powyższych czynności przewodniczący wyjmuje osobno z każdej koperty karty do głosowania, bada ich ważność, po czym odczytuje odpowiedzi na pytania, jednocześnie dwaj członkowie komisji notują i obliczają każdy z osobna ilość odpowiedzi waż-

nych, osobno potwierdzających i osobno zaprzeczających na poszczególne pytania.

4. Arkusze obliczenia głosów podpisane przez przewodniczącego i obecnych członków komisji dołącza się do protokołu.

Art. 33. 1. Nieważność karty do głosowania stwierdza obwodowa komisja.

2. Nieważne są karty do głosowania:

- a) wrzucone do urny bez kopert lub w kopertach nieurzędowych,
- b) nieopatrzone pieczęcią okręgowej komisji głosowania ludowego,
- c) wypełnione niezgodnie z przepisem art. 28.

3. Niewypełnione przez głosującego karty do głosowania są ważne, przy czym uważa się, że głosujący udzielił odpowiedzi potwierdzających.

4. Z kilku kart, znalezionych w kopercie, jednakowo wypełnionych, może być uznana za ważną tylko jedna karta, jeżeli natomiast znaleziono w kopercie karty różnie wypełnione, wszystkie karty uznane będą za nieważne.

Art. 34. 1. Karty ważne, oddane w głosowaniu, komisja opakuje, opieczętuje i umieści na opakowaniu napis, wskazujący obwód głosowania.

2. Karty nieważne, tudzież karty uznane za ważne, pomimo kwestionowania ich ważności przez członków komisji, będą opatrzone numerami porządkowymi i opakowane osobno; komisja poda w protokóle powody uznania tych kart za ważne lub nieważne. Jeżeli powodem unieważnienia karty była wadliwość koperty, do karty ma być dołączona koperta.

3. Zdjęcie pieczęci z opakowania, zawierającego karty do głosowania, może nastąpić tylko na posiedzeniu okręgowej komisji po zbadaniu, czy pieczęcie są nie naruszone.

Art. 35. 1. Obwodowa komisja sporządza protokół ze swych czynności.

2. Protokół ma zawierać:

- a) liczbę uprawnionych do głosowania,
- b) liczbę oddanych głosów,
- c) ilość głosów nieważnych,
- d) ilość głosów zakwestionowanych,
- e) ilość odpowiedzi ważnych, potwierdzających poszczególne pytanie,
- f) ilość odpowiedzi ważnych, zaprzeczających poszczególnemu pytaniu.

3. Protokół wraz z arkuszami obliczenia głosów, kartami oddanymi podczas głosowania oraz spisami uprawnionych do głosowania będzie przesłany niezwłocznie okręgowej komisji.

4. Każdy z obecnych przy ustaleniu wyniku głosowania w obwodzie może zgłosić uwagi do protokołu lub przesłać je na piśmie okręgowej komisji.

Ustalenie wyniku głosowania w okręgu.

Art. 36. 1. Okręgowa komisja w trzecim dniu po głosowaniu przystąpi do ustalenia wyniku głosowania w okręgu.

2. Okręgowa komisja zbada uchwały obwodowych komisji o ważności lub nieważności kwestionowanych kart do głosowania i ustali ostatecznie wynik głosowania w poszczególnych obwodach.

3. Okręgowa komisja poprawi jawne błędy arytmetyczne w obliczeniach, o innych zaś uchybieniach uczyni wzmiankę w protokole.

4. Okręgowa komisja może w razie potrzeby wezwać przewodniczących obwodowych komisji do udzielenia wyjaśnień.

Art. 37. 1. Po ukończeniu tej czynności okręgowa komisja sporządzi dla całego okręgu w dwóch egzemplarzach zestawienie następujących liczb:

- a) uprawnionych do głosowania,
- b) głosujących,
- c) głosów nieważnych,
- d) odpowiedzi ważnych, potwierdzających poszczególne pytania,
- e) odpowiedzi ważnych, zaprzeczających poszczególnemu pytaniu.

2. Jeden egzemplarz zestawienia, podpisany przez przewodniczącego i obecnych członków komisji będzie załączony do protokołu, drugi zaś — przesłany Głównemu Urzędowi Statystycznemu.

3. Okręgowa komisja sporządzi protokół ze swoich czynności.

4. Protokół wraz z arkuszem zestawienia i protokołami obwodowych komisji przesłany będzie niezwłocznie Generalnemu Komisarzowi.

Ogłoszenie wyniku głosowania.

Art. 38. Generalny Komisarz ogłosi wynik głosowania ludowego w Monitorze Polskim w dwunastym dniu po głosowaniu.

Środki przymuszenia.

Art. 39. 1. Wobec osób, które bez dostatecznego usprawiedliwienia uchylają się od obowiązku uczestniczenia w pracach komisji, stosowana będzie, jako środek przymuszenia, pieniężna kara porządkowa do 1.000 zł.

2. Do stosowania środków przymusowych wobec członków komisji powołani są przewodniczący tych komisji, zaś wobec przewodniczących komisji obwodowych — przewodniczący komisji okręgowych.

3. Przewodniczący uchylili orzeczenie o karze, jeżeli osoba ukarana w ciągu 3 dni od doręczenia jej orzeczenia przedstawi dostateczne usprawiedliwienie.

4. Kara porządkowa, nałożona dwukrotnie na tę samą osobę, pociąga za sobą z mocy samego prawa utratę mandatu.

5. Karę porządkową ściąga się w trybie postępowania przymusowego w administracji.

Koszty głosowania ludowego.

Art. 40. Pisma, podania, odpisy i pełnomocnictwa w sprawach głosowania ludowego wolne są od opłat stemplowych.

Art. 41. 1. Generalny Komisarz i przewodniczący okręgowych komisji pobierają za czas urzędowania diety i otrzymują zwrot kosztów podróży.

2. Członkowie komisji pobierają diety za dni rzeczywistej pracy w komisji, jeżeli z tytułu tej pracy ponoszą uszczerbek w swoim zarobku, nadto członkom komisji, zamieszkującym poza miejscem urzędowania, służy prawo do zwrotu kosztów podróży.

3. Wysokość diet i kosztów podróży oraz zasady pobierania tych należności ustala Prezes Rady Ministrów.

Art. 42. 1. Lokalu, urny, sprzętów i przyborów do pisania dla komisji dostarczy na własny koszt gmina, w której mieści się siedziba komisji.

2. Gmina poniesie również koszty sporządzenia spisów i urządzenia osłon w lokalach głosowania.

3. Wszystkie inne wydatki, połączone z przeprowadzeniem głosowania, ponosi Skarb Państwa.

4. Wykazy wydatków, które ponosi Skarb Państwa, będą dostarczone Prezesowi Rady Ministrów najpóźniej w ciągu trzech miesięcy po dniu głosowania.

Przepisy końcowe.

Art. 43. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrami: Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych, Skarbu oraz Bezpieczeństwa Publicznego.

Art. 44. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

w/z Prezes Rady Ministrów
i Minister Ziem Odzyskanych:

Władysław Gomułka

Minister Administracji Publicznej:

Władysław Kiernik

w/z Minister Skarbu:

Dietrich

Minister Bezpieczeństwa Publicznego:

Stanisław Radkiewicz

Załącznik do ustawy z dnia 28 kwietnia 1946 r.
o przeprowadzeniu głosowania ludowego (poz. 105).

Karta do głosowania ludowego.

a) Czy jesteś za zniesieniem Senatu?

b) czy chcesz utrwalenia w przyszłej Konstytucji ustroju gospodarczego, zaprowadzonego przez reformę rolną i unarodowienie podstawowych gałęzi gospodarki krajowej, z zachowaniem ustawowych uprawnień inicjatywy prywatnej?

c) czy chcesz utrwalenia zachodnich granic Państwa Polskiego na Bałtyku, Odrze i Nisie Łużyckiej?

Pouczenie dla głosującego.

Po każdym pytaniu napisz odpowiedź: „tak” lub „nie”.
Zamiast wyrazu „tak” możesz postawić krzyżyk. Zamiast wyrazu „nie”
możesz postawić kreskę.

Kartę włóż do koperty i oddaj przewodniczącemu komisji.

miejsce pieczęci

Format: 10 x 15 cm.